

яка відповідала саме детермінантам появи самогубств. Він виокремив чотири види суїцидів: егоїстичний, альтруїстичний, аномічний та фаталістичний.

З позицій екзистенційно-гуманістичного підходу В. Франкл головною причиною самовільного закінчення життя вважає наявність «екзистенційного вакууму» - втрати сенсу життя.

Соціально- психологічний підхід також пов'язує суїцидальну поведінку з соціально- психологічними або індивідуальними чинниками. В. Франкл зазначав, що екзистенційна тривога – це страх перед безнадійністю, який характеризується наявністю відчуття порожнечі, страху провини і засудження.

Питання про те, як зробити своє життя яскравим і повноцінним, належить до категорії вічних. Людина з суїцидальною поведінкою є сприйнятливою до негативних впливів зовнішнього середовища, вона не завжди може і готова протистояти їм. Тому для таких людей є необхідним брати участь у тренінгових програмах, які дають можливість змінити себе на краще, зрозуміти власні почуття та переживання, навчитися керувати своїми емоціями, долати страхи та визначати ефективні моделі поведінки з подальшою трансформацією на реальне життя.

Стрельніков Віктор

СКЛАДНИКИ ПРОЄКТУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Серед складників проєктувальної діяльності соціального працівника слід виділити проєктування мети, об'єкта, суб'єкта, методів, завдань, процедури, засобів, вихідного матеріалу, результату соціальної діяльності, досліджувані нами у попередніх публікаціях [3, с. 154–158; 4, с. 217–219; 5, с. 40–47; 6, с. 127–135; 7, с. 318–321 та ін.].

Мета як ідеальне уявлення кінцевого результату, є основною передумовою проєктувальної діяльності соціального працівника. Відомо, що проблема є концентрованим виявом протиріч між потребами суспільства, вираженими в соціальному замовленні, і неможливістю науки своєчасно їх задовольнити. Тому основний зміст проєктування полягає у виконанні

соціального замовлення, що потребує граничної конкретизації, тобто опису, що забезпечує вимірність, досяжність, гнучкість і конкретність цілей [4, с. 217].

Об'єктом проектування є, як правило, певна конструкція: технологія, метод, зміст соціальної діяльності, програма тощо. Таке обмеження пов'язане з тим, що в соціальній роботі багато процесів погано керовані, неоднозначні, і тому їх проектування найчастіше малоефективне. Навіть маючи зовнішньо традиційний вигляд, об'єкт проектування має будуватися на новій ідеї, тому що потреба в проектуванні виникає за умови, якщо знайдена нова можливість вирішення існуючої проблеми. Створення відомого відомим засобом зводить проектування до рівня звичайної розробки тієї чи іншої конструкції [4, с. 218].

Суб'єктом проектування є соціальний працівник. Яким би не був цей суб'єкт, він має володіти специфічними рисами: а) творчим мисленням і здатністю до винахідництва; б) професіоналізмом і високою працездатністю; в) суспільно значимими ціннісними орієнтаціями; г) здатністю передбачати наслідки перспективних змін дійсності, реалізовані у педагогічному проєкті.

Засоби проектування, як будь-якої діяльності, можна умовно розділити на матеріальні і духовні. Першими є законодавчі акти, документація, технічні засоби, схеми, таблиці тощо, другими – засоби наукових досліджень, ключові теоретичні положення суміжних наук тощо. З огляду на специфіку соціальної діяльності і проектування, більше значення мають духовні засоби, що не применшує ролі матеріальних [4, с. 218–219].

Методи проектування достатньо різноманітні, оскільки їх використання залежить не лише від проблеми і предмета проектування (об'єктивні чинники), а й від особливостей самих суб'єктів, від того набору методів, який володіють конкретні проектувальники (суб'єктивні чинники). Серед них – евристичні методи вирішення винахідницьких задач, моделювання, методи кваліметрії тощо.

Результатом проектування є соціальний проєкт, функціональна специфіка якого залежить від таких умов: стану середовища, особливостей суб'єктів, зайнятих підготовкою конкретного проєкту, функціональних зв'язків

між елементами проєкту, можливостей його ефективного використання, очікуваних результатів [1, с. 14–18; 2, с. 98–102.].

Висновком з нашого дослідження може бути застереження, що будь-який соціальний проєкт практично завжди реалізується лише частково. Це обумовлено тим, що деякі процеси, явища, спроектовані соціальним педагогом, можуть вийти з-під його контролю через суттєвий вплив випадкових чинників. Хоча майже неможливо точно спроектувати складні соціально-педагогічні об'єкти (наприклад, психічний розвиток людини, міжособистісні взаємини, процеси соціалізації, культурного становлення тощо), це не означає, що треба відмовитися від цього.

У цілому ж проєкт і його реалізація мають вирішити актуальну соціально-педагогічну проблему, бути корисними для масового використання, оскільки характеризуються новизною, гнучкістю, оптимальністю, цілісністю.

Таким чином, проєктування в діяльності соціального працівника є складним, самостійним явищем, розуміння якого неможливе без звернення до його технічних і гуманітарних коренів, традицій і сучасних досягнень педагогіки, що у свою чергу визначає перспективи подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Підготовка викладача вищої школи до проєктування дидактичних систем на основі культурологічного підходу. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 10. С. 14–18.

2. Лебедик Л. В. Технологія проєктування і реалізації педагогічної підготовки магістрів економіки. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2009. Вип. 163. С. 98–102.

3. Стрельніков В. Ю. Ергономічний підхід до проєктування педагогічних процесів у вищій школі. *Сучасні проблеми гуманітаристики : світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії* : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. / Редкол. Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В., Українець С. Я. Рівне : О. Зень, 2016. С. 154–158.

4. Стрельніков В. Ю. Компоненти проєктування у професійній діяльності педагога. *Сучасні проблеми гуманітаристики : світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії* : Матеріали всеукр. наук.-практ. конфер. / Редкол. Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В., Українець С. Я. Рівне : О. Зень, 2014. С. 217–219.

5. Стрельніков В. Підготовка викладачів до проєктування системи

інтенсивного навчання. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2009. Вип. 25. Ч. 1. С. 40–47.

6. Стрельніков В. Ю. Проектування системи інтенсивного електронного навчання як умови забезпечення системної і фундаментальної підготовки фахівців у контексті інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору. *Вища освіта України*. 2009. Тематичний вип. “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. Дод. 4, т. II (14). С. 127–135.

7. Стрельніков В. Ю. Шляхи підготовки педагогів до проектування технології інтенсивного навчання. *Вектори психології – 2019* : матеріали Міжнар. молодіжної наук. конф. (24 квіт. 2019 р., м. Харків). Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. С. 318–321.

Суровцева Ірина
rutasiu@gmail.com

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ ЗА КОРДОНОМ

Основним завданням освіти людей похилого віку є вироблення навичок активної та ефективної участі в усіх сферах суспільного життя. Сучасний період геронтоосвіти характеризується різноманітністю освітніх пропозицій на всіх рівнях суспільства: державному, громадському, релігійному та підприємницькому. Учбові заклади для осіб похилого віку можуть бути класифіковані за різними критеріями та концепціями навчання, змістом освіти, функціями, ступенем інституціоналізації. Класифікація за ступенем інституціоналізації, що підрозділяє установи на формальні, неформальні та інформальні, дає найбільш чітке уявлення про систему освітніх установ для літніх людей.

Освіта літніх людей як самостійна система починає активно формуватися в 70-і роки ХХ століття в Європі та США. Спочатку управління освітньою політикою літніх громадян у багатьох зарубіжних країнах бере на себе держава, що фіксується у відповідних Законах і законодавчих актах. Так, наприклад, реалізацією політики у сфері освіти дорослих займається спеціально створена Шведська національна Рада з освіти дорослих або Рада Фонду безперервної освіти у Британії.